

Прычынамі бесперапыннага росту былі дамінуючае становішча краіны ў свеце, зніжэнне ваенных выдаткаў, якое доўжылася да 1998 г., выкарыстанне пладоў паўсюднага ўкаранення перадавых інфармацыйных тэхналогій, прыток у краіну да 30 % сусветных замежных інвестыцый. Амерыканскія кампаніі змаглі вярнуць сабе лідарства ў вытворчасці многіх відаў высокатэхналагічнай прадукцыі, мікрачыпаў, іншых кампанентаў камп'ютарнай тэхнікі, дамінавалі ў вытворчасці праграма нага забеспячэння. Да 75 % дабаўленай вартасці ў прамысловасці стваралася з дапамогай інфармацыйных тэхналогій, што абумовіла якасна іншы тып гаспадарчага росту, заснаваны на вытворчасці і спажыванні інфармацыі.

Колькасць карыстальнікаў інтэрнэту ў ЗША (140 млн чалавек) была большай, чым ва ўсіх іншых краінах свету разам узятых. З 1994 па 2000 г. індэкс Доў-Джонса вырас больш чым у чатыры разы. Беспрацоўе знізілася з 6,9 да 4 %. Доля амерыканцаў, якія жылі ніжэй рысы беднасці, скарацілася з 15,8 да 11,3 %, што было роўна рэкордному паказчыку 1973 г. Упершыню за 30 гадоў упэўнена раслі рэальныя медыячныя даходы мужчын, жанчын, амерыканскіх сем'яў. Быў ліквідаваны дэфіцыт дзяржаўнага бюджэту, будаваліся планы зніжэння і ліквідацыі дзяржаўнага доўгу да 2009 г. Паспехам адміністрацыі стала праведзеная ў 1996 г. рэформа сацыяльнага забеспячэння і памяншэнне ў 2,4 раза колькасці амерыканцаў, якія жылі на сацыяльную дапамогу.

Дасягнутыя вынікі не азначалі вырашэння ўсіх праблем. Эканоміка развівалася ў зададзенай у 1980-я гг. парадыгме. ФРС, дзяржаўныя інстытуты працягвалі палітыку дэрэгулявання, узмацнення рыначных пачаткаў ва ўсіх сферах вытворчасці і спажывання. Тэмпы росту сацыяльнай дыферэнцыяцыі зменшыліся, але разрыв паміж багатай элітай і асноўнай масай амерыканцаў працягваў расці. Нявырашанымі заставаліся праблемы хуткага росту коштаў на адукацыю і медыцыну. Другі тэрмін прэзідэнцтва Клінтана быў адзначаны спробай імпічменту, падставай да якога паслужылі абвінавачванні ў ілжэсведчанні пры расследаванні адносін прэзідэнта са стажоркай Белага Дома М. Левінскі. Пасля таго, як справа аб імпічменце прайшла Палату прадстаўнікоў, яна была спынена большасцю галасоў у Сенаце.

Знешнепалітычная праграма, дактрына Клінтана, канчаткова сфарміравалася ў другі перыяд праўлення. Нязменную мэту забеспячэння сусветнага лідарства меркавалася падтрымаць моцай ЗША, шырокім узаемадзеяннем з міжнароднымі арганізацыямі (ААН, МВФ, СГА, Сусветным банкам і інш.), стварэннем саюзаў з дружалюбнымі і падтрыманнем дыялогу з недружалюбнымі краінамі.

Па ініцыятыве Клінтана Расія стала прымаць удзел у сустрэчах васьмі вядучых дзяржаў свету. Палітыка ў дачыненні да Расійскай Федэрацыі мела на мэце недапушчэнне аднаўлення яе ў выглядзе магутнага саперніка на міжнароднай арэне і прадухіленне камуністычнага рэваншу ўнутры краіны. У 1993 г. Клінтан падтрымаў Б. Ельцына ў яго барацьбе з апазіцыяй. Расстрэл будынка Вяроўнага Савета, прыняцце новай канстытуцыі РФ не выклікала пярэчанняў афіцыйнага Вашынгтона. ЗША падтрымлівалі імкненне краін Усходняй Еўропы ўступіць у НАТА, праводзілі палітыку эканамічнай і культурнай экспансіі ў краінах СНД.

З цягам часу ўзмацнялася тэндэнцыя пераходу ад узгодненых у рамках ААН дзеянняў да аднабаковых сілавых акцый, якія знаходзіліся па-за межамі міжнароднага права. Для стварэння бачнасці легітымнасці і масавасці аказваўся ціск на саюзнікаў. Праявай такой тэндэнцыі стала роля амерыканцаў у югаслаўскіх падзеях. ЗША і іх саюзнікі прынялі актыўны (у тым ліку ваенны) удзел ва ўрэгуляванні ў Босніі, якое адбывалася пры супрацоўніцтве і ўзгадненні з ААН. Аднак у 1999 г. у парушэнне Статута ААН, у абыход СБ ААН, у парушэнне асноватворных дакументаў НАТА быў здзейснены акт агрэсіі супраць Сербіі. У 1998 г. амерыканская і брытанская авіяцыя нанеслі ўдары па Іраку, нагодай для якіх была адмова дапусціць на ваенныя аб'екты інспектараў ААН. У тым жа годзе ў адказ на тэрарыстычныя акцыі «Аль-Каіды» супраць амерыканскіх вайскоўцаў у Танзаніі і Кеніі амерыканскія ВПС бамбілі меркаваныя базы басвікоў у Судане і Афганістане.

ЗША ў ПАЧАТКУ XXI ст.

Кандыдатамі ў прэзідэнты на выбарах 2000 г. былі віцэ-прэзідэнт А. Гор і сын прэзідэнта Д. Г. Буша былы губернатар Тэхаса Д. У. Буш. А. Гор правёў слабую выбарчую кампанію, але па ўсёй краіне за яго прагаласавала большасць амерыканцаў, якія прыйшлі на выбары. У сілу архаічнасці сістэмы непрыхтых выбараў вырашальнае значэнне мела не колькасць галасоў па ўсёй краіне, а перамога ў штаце Фларыда, дзе губернатарам быў брат кандыдата Джэб Буш. Пры арганізацыі і правядзенні выбараў, падліку галасоў выявіліся шматлікія недахопы. Пачатковая працэдура пераліку была спынена рашэннем Вяроўнага суда большасцю ў адзін голас. Прэзідэнтам быў абвешчаны Д. У. Буш.

Буш не хаваў, што ён быў прыхільнікам палітыкі Р. Рэйгана, якая, на яго думку, і дазволіла рухаць наперад эканоміку ў 1980–90-я гг.

Краіне была прапанавана канцэпцыя «спачувальнага кансерватызму». Для прыцягнення выбаршчыкаў у праграме Буша змяшчаліся нетыповыя для рэспубліканцаў прапановы пашырэння фінансавання асобных сацыяльных праграм. Але галоўная ідэя заключалася ў тым, што ў багатых ЗША няма прычын для беднасці, што прычыны цяжкага становішча асобных амерыканцаў не ў недахопах ладу грамадства, а ў іх нежаданні працаваць, у развале інстытута сям'і, у філасофіі ўсёдазволенасці, у спароджаным жыццём утрыманстве на сацыяльную дапамогу. Мяцова добраахвотная дабрачыннасць у неабходных выпадках прапаноўвалася ў якасці замены дзяржаўных праграм.

Ключавой падзеяй унутранай палітыкі стала правядзенне падатковай рэформы. Было ажыццёўлена найбольш маштабнае зніжэнне падаткаў у гісторыі краіны. Доля падаткаў для багатых амерыканцаў зніжалася, выгады бедных і сярэдняга класа былі вельмі нязначныя. 1,3 трлн дол., ці 43 % усёй сумы скарачэння падаткаў, дасталіся 1 % амерыканцаў. Адначасова фактычна адмяняўся падатак на спадчыну. Рэалізацыя кансерватыўнай павесткі дня ўключала ў сябе падтрымку рэлігійных фундаменталістаў з «Маральнай большасці» і ліквідацыю агенцтваў па планаванні сям'і, дазвол на распрацоўку радовішчаў нафты на Алясцы. Неадназначныя вынікі мела праграма «Не забыта ні адно дзіця» (*No Child Left Behind*). Увядзенне стандартаў ведаў, тэставання, пераатэстацыі выкладчыкаў прывяло да звальнення вялікай колькасці настаўнікаў пры іх фактычным недахопе, закрыцця так званых «незможных» школ.

11 верасня 2001 г. ЗША падвергліся тэрарыстычнай атацы, падрыхтаванай «Аль-Каідай». Захопленыя тэрарыстамі два грамадзянскія самалёты таранілі будынак гандлёвага цэнтра ў Нью-Ёрку, адзін самалёт пашкодзіў будынак Пентагона. Яшчэ адзін самалёт, верагоднай мэтай якога быў Белы Дом, разбіўся ў раёне Пітсбурга. Базы «Аль-Каіды» і яе лідар Усама Бен Ладэн знаходзіліся ў Афганістане. У адпаведнасці з рашэннем СБ ААН на базе НАТА былі створаны «Міжнародныя сілы па падтрыманні міжнароднай бяспекі», асноўную частку якіх склалі войскі ЗША. Пры актыўнай падтрымцы Расійскай Федэрацыі кааліцыя нанесла паражэнне войскам талібаў. Бен Ладэн здолеў схаватца. Ні ў амерыканцаў, якія складалі большасць ваеннага кантынгенту, ні ў новага ўрада не атрымалася ўзяць пад кантроль усю тэрыторыю краіны, вайна працягвалася.

Падзеі 11 верасня былі выкарыстаны для ажыццяўлення планаў па ўсталяванні абсалютнай гегемоніі ЗША ў ваеннай сферы і пераходу да

незалежнай ад міжнародных інстытутаў і іншых дзяржаў палітыкі забеспячэння сваіх інтарэсаў.

Яшчэ падчас прэзідэнцкіх выбараў Д. Буш сцвярджаў, што дэмакраты праводзілі палітыку ў інтарэсах сусветнай бюракратыі, а не ЗША. Асуджаліся інтэрвенцыі ў Самалі, Гаіці, Югаславію, крытыкавалася палітыка ў дачыненні да Расіі. Прапаноўвалася вырашаць пытанні на аснове двухбаковых адносін. На справе такі падыход выліўся ў аднабаковы дзеянні, тэндэнцыя да ігнаравання ААН і саюзнікаў, якая вызначылася пры Клінтане, стала дамінуючай. Пры дапамозе ЗША, нягледзячы на прэрэчэнні шэрагу членаў альянсу, адбывалася пашырэнне НАТА. У 2002 г. ЗША выйшлі з дагавора па ПРА, які складаў аснову ядзернай бяспекі. Пад падставай абароны ад тэрарыстычных нападаў і іранскіх ракет ЗША прыступілі да стварэння ПРА ў Еўропе, якая, на думку расійскага боку, можа пагражаць міжкантынентальным ракетам РФ. Да пагаршэння адносін паміж ЗША і РФ прывялі падзеі ва Украіне. Два бакі разышліся ў апэнцы вынікаў прэзідэнцкіх выбараў 2004 г. ЗША выступілі спонсарам «аранжавай рэвалюцыі», дзейнасць апазіцыі фінансавалася праз няўрадавыя арганізацыі.

ЗША перайшлі да аднабаковай гонкі ўзбраенняў. У 2004 г. ваенны бюджэт склаў 467 млрд дол., або 4,5 % ВУП. На долю ЗША прыходзіла 40 % сусветных ваенных выдаткаў і 75 % выдаткаў на распрацоўку новай зброі.

У 2003 г. без санкцыі СБ ААН, насуперак пазіцыі Расіі, Францыі, Германіі, Кітая, большасці краін ААН, пад прядуманай падставай наяўнасці ў Іраку зброі масавага паражэння ЗША стварылі кааліцыю і ажыццявілі аперацыю «Шок і трапятанне» па захопе гэтай краіны. ЗША падтрымалі Вялікабрытанія і новыя члены НАТА. С. Хусейн быў звергнуты, але вайна працягвалася. Стварыць устойлівы прадстаўнічы ўрад, моцную цэнтральную ўладу не атрымалася. Ірак, як і Афганістан, стаў зонай пастаянных дзеянняў шматлікіх тэрарыстычных арганізацый.

У 2004 г. на хвалі вайны з тэрарызмам Д. Буш выйграў выбары ў кандыдата ад Дэмакратычнай партыі Д. Керы. Гэта стала апошнім дасягненнем Д. Буша. Эканамічнае становішча пагаршалася. Зніжэнне падаткаў, павелічэнне ваеннага бюджэту і выдаткі на дзве вайны, уведзення льготы, якія не мелі крыніц фінансавання, на куплю лекаў для пенсіянераў прывялі да таго, што прафіцыт бюджэту змяніўся дэфіцытам, зноў стаў расці дзяржаўны доўг.

Не вырашаліся праблемы фінансавання сацыяльнага страхавання. Прапановы аб яго частковай прыватызацыі выклікалі незадаволенасць амерыканцаў і не былі падтрыманы Кангрэсам. Канец рэспубліканскага праўлення быў адзначаны іпатэчным крызісам і самым глыбокім з часоў

Вялікай дэпрэсіі эканамічным крызісам. Яны сталі вынікам працяглага панавання кансерватыўнай ідэалогіі і практыкі, дэрэгулявання дзейнасці фінансавых інстытутаў наогул і сферы іпатэчнага кредытавання ў прыватнасці, палітыкі ФРС і яе шматгадовага кіраўніка А. Грынспена.

Глобалізацыя фінансавай сферы прывяла да прытоку нараўне з амерыканскімі замежных капіталаў, якія шукалі сабе прымяненне, у іпатэчны бізнес. З прычыны стагнацыі даходаў, скарачэння фінансавых назапашванняў асноўнай часткі насельніцтва, сярэдняга класа рэальны попыт на дамы быў невялікі. Будаўнічы бум быў вынікам спекулятыўнай актыўнасці банкаў, нядобрасумленнай практыкі прыцягнення кліентаў любой цаной з мэтай перапродажу пакетаў каштоўных папер. Распаўсюджванне гэтых ненадзейных, «таксічных» каштоўных папер па ўсім свеце справакавала сусветны фінансавы і эканамічны крызіс.

У 2008 г., перамогшы рэспубліканскага кандыдата Д. Макейна, прэзідэнтам краіны ўпершыню стаў чарнаскуры амерыканец, былы сенатар з Ілінойса Б. Х. Абама. Яго поспех на папярэдніх выбарах, дзе ён здолеў перамагчы прызнанага фаварыта Х. Клінтан, і на прэзідэнцкіх выбарах тлумачыўся падтрымкай, аказанай яму мільёнамі жадаўшых перамен амерыканцаў. З дапамогай перадавых тэхналогій, інтэрнэту Абама сабраў на сваю кампанію рэкордныя 700 млн дол. ад 4 млн донараў. У кампаніі прынялі ўдзел 2 млн валанцёраў.

Перадвыбарныя заявы Б. Абамы змяшчалі абяцанні вывесці войскі з Ірака і Афганістана, стварыць адзіную сістэму медыцынскага страхавання, спрасціць доступ да кредытаў на адукацыю, перапамеркаваць падатковую нагрузку на карысць сярэдняга класа, праводзіць цэнтрыйскую палітыку, якая б ўлічвала інтарэсы ўсіх амерыканцаў.

На працягу першага тэрміну былі прыняты меры па пераадоленні эканамічнага крызісу. Шляхам дзяржаўнага кредытавання, за кошт падаткаплацельчыкаў былі выратаваны ад спусташэння найбуйнейшыя банкі і аўтамабільная прамысловасць. Урад ажыццявіў тры праграмы па рэфінансаванні іпатэчных даўгоў, зрабіў больш жорсткімі правілы прадастаўлення кредытаў. Было створана дзяржаўнае агенцтва па абароне спажыўцоў. Першай з часоў «новага курсу» сур'ёзнай спробай вярнуцца да рэгулявання дзейнасці фінансавых інстытутаў стаў закон Дода – Фрэнка, які абмежаваў магчымасці спекуляцыі для камерцыйных банкаў. Урад адмовіўся ад выкарыстання банкаў у якасці пасрэднага пры кредытаванні вышэйшай адукацыі. Нароўні з антыкрызіснымі мерамі адміністрацыя захавала высокія выдаткі на адукацыю і навуку, былі зроблены ўкладанні ў перспектывныя «зялёныя тэхналогіі». Найбольш значным дасягненнем Б. Абама стала стварэнне адзінай сістэмы медыцынскага страхавання, мэтай якой было забяспечыць страхоўкай 95 % амерыканцаў.

Становішча ў эканоміцы атрымалася паправіць, але рос дэфіцыт дзяржаўнага бюджэту і дзяржаўны доўг, захоўвалася высокае (7–8 %) беспрацоўе. Да канца першага тэрміну ранейшага ўзроўню дабрабыту для сярэдніх амерыканцаў дамагчыся не ўдалося. Амерыканцы чакалі больш хуткага пераадолення крызісу і павелічэння сваіх даходаў. Гэта стала важнай прычынай страты дэмакратамі большасці ў Палаце прадстаўнікоў у 2010 г., а затым і ў Сенате ў 2014 г. Тым не менш на выбарах 2012 г. большасць выбаршчыкаў зноў прагаласавалі за Б. Абама. Падчас перадвыбарных дэбатаў Б. Абама адзначыў поспехі ўласнай палітыкі і змог даказаць, што рэальнай альтэрнатывы яго сапернік не меў, паказаў відавочныя слабасці праграмы рэспубліканскага кандыдата М. Ромні, які прапаноўваў, у прыватнасці, новае паніжэнне падаткаў, што рабіла скарачэнне дэфіцыту бюджэту немагчымым.

Падчас другога тэрміну прэзідэнцтва Абама эканамічнае становішча істотна палепшылася. Тэмпы росту эканомікі склалі 2,1 % у год. ЗША выйшлі ў сусветныя лідары па здабытчы сланцавай нафты і газу. Беспрацоўе зменшылася. Адбыўся пералом у ажыццяўленні рэформы медыцынскага абслугоўвання. На працягу аднаго 2013 г. працэнт не меўшых страхоўку амерыканцаў скараціўся з 13,3 да 10,4 % (з 41,8 млн чалавек да 33 млн чалавек). Тэмпы росту кошту адукацыі і медыцынскага абслугоўвання запаволіліся. У 2014 г. беспрацоўе аказалася ніжэй дакрызіснага перыяду (5,8 %), дакрызіснага ўзроўню дасягнулі і тэмпы стварэння новых працоўных месцаў. Кампрамісныя пагадненні з Кангрэсам дазволілі паменшыць дэфіцыт дзяржаўнага бюджэту. У выніку дзейнасці агенцтва па абароне праў спажыўцоў падманутым кліентам банкамі было вернута больш за 10 млрд дол. У 2014 г. намецілася тэндэнцыя да росту рэальных даходаў амерыканцаў.

Да важных нявырашаных пытанняў далейшага развіцця адносіўся рост сацыяльнай дыферэнцыяцыі, надзвычай нераўнамернае размеркаванне даходаў і ўласнасці, рост цен і даўгі за адукацыю, крыніцы фінансавання пенсійнага забеспячэння, рэформа падатковага заканадаўства. Узмацніўшаяся палярызацыя ў палітычнай сферы, рознагалосці ў грамадстве ў ацэнцы вынікаў і перспектыву развіцця рабілі малаверагодным іх хуткае рашэнне.

Б. Абама быў адным з нямногіх кангрэсменаў, хто выступіў супраць інтэрвенцыі ў Ірак. У 2009 г. Б. Абама была прысуджана Нобелеўская прэмія міру, але апраўдаць выдадзеную авансам прэмію ён не змог.

У 2009 г. ЗША прыступілі да вываду войск з Ірака і павелічэння іх колькасці ў Афганістане. У 2011 г. ЗША вывелі свае войскі з Ірака. Страты ў вайне склалі 4,5 тыс. забітымі і 32 тыс. параненымі, загінула не менш за 1 млн іракацаў. У выніку спецаперацыі ў Пакістане ў 2011 г.

быў забіты Усама Бен Ладэн. У 2011–2013 гг. была выведзена асноўная частка войск міжнароднай кааліцыі і ЗША з Афганістана, але вайна працягвалася. Па дамове з афганскім урадам на тэрыторыі краіны застаўся 11 тыс. амерыканскіх вайскоўцаў.

На асноўных напрамках знешняй палітыкі выявіліся старыя і абавязчыя новыя праблемы, спробы вырашэння якіх скончыліся і абавастраннем. У выніку падтрымкі ЗША Грузіі ў ваенным канфлікце ў Паўднёвай Асечіі ў 2008 г. расійска-амерыканскія адносіны пагоршыліся. Спробай змяніць становішча стала абвешчанае дзяржсакратаром ЗША Х. Клінтан палітыка «перазагрузкі». У 2010 г. быў падпісаны і ратыфікаваны Сенатам дагавор СНУ-3 аб новым абмежаванні ядзерных узбраенняў. ЗША прыпынілі стварэнне сістэмы ПРА ў Еўропе. У 2012 г. былі адменены абмежаванні ў гандлі (папраўка Джэксана – Вэніка). Пладом кампрамісу і сумесных намаганняў дзвюх краін сталі вывад і знішчэнне хімічнай зброі Сірыі ў 2014 г. Падзеі ва Украіне ў канцы 2013–2014 гг. – Еўрамайдан, адхіленне прэзідэнта Януковіча ад улады, далучэнне Крыма да РФ, стварэнне на ўсходзе Украіны ДНР і ЛНР – атрымалі дыяметральна процілеглую ацэнку ЗША і РФ.

Абедзве краіны аказвалі падтрымку варагуючым бакам, у духу халоднай вайны СМІ і дзяржаўныя органы разгарнулі прапагандысцкія кампаніі, сфарміравалі для грамадскасці дзвюх краін новы вобраз ворага. РФ была выключана з васьмёркі вядучых дзяржаў. ЗША і іх саюзнікі ўвялі эканамічныя санкцыі супраць РФ, аднавіліся работы па разгортванні ПРА ў Еўропе. ЗША і НАТА пашырылі сваю ваенную прысутнасць у Прыбалтыцы, Польшчы, іншых краінах Еўропы.

З пачаткам падзей Арабскай вясны (канец 2010 г.) ЗША выступілі ў падтрымку апазіцыйных сіл. У 2011 г. ЗША ўдзельнічалі ў аперацыі краін Захаду па ліквідацыі рэжыму М. Кадафі ў Лівіі. Непасрэдным вынікам Іракскай і Афганскай войнаў, грамадзянскай вайны ў Сірыі, дэстабілізацыі рэгіёна ў выніку Арабскай вясны стаў рост колькасці тэрарыстычных арганізацый і з'яўленне на тэрыторыі Сірыі і Ірака тэрарыстычнай квазідзяржавы «Ісламская дзяржава Ірака і Леванта» (ІДІЛ), ваенныя фарміраванні якой дзейнічалі на тэрыторыі Афганістана, Алжыра, Пакістана, Лівіі, Емена, Нігерыі. Летам 2014 г. авіяцыя ЗША пачала наносіць удары па пазіцыях ІДІЛ.

Прадметам пастаяннай увагі ЗША была ўзрастаючая эканамічная і ваенная моц Кітая. Дзве найбольш буйныя эканомікі свету цесна супрацоўнічалі паміж сабой. У 2013 г. аб'ём узаемнага гандлю склаў 521 млрд дол. са значным (216 млрд дол.) станоўчым балансам для Кітая. Кітай упершыню абагнаў ЗША па аб'ёмах знешняга гандлю. Цэнтр сусветнай эканомікі зрушыўся ў Азіяцка-Ціхаакіянскі рэгіён. Абвастра-

лася саперніцтва за ўплыў і рынкі ў АЦР. Паспехам амерыканцаў стала падпісанне восенню 2015 г. накіраванага супраць Кітая пагаднення аб зоне свабоднага гандлю краін Ціхаакіянскага басейна – «Ціхаакіянскае партнёрства». У гандлёвы саюз акрамя ЗША ўвайшлі Аўстралія, Японія, Канада, Чылі, Перу, Бруней, В'етнам, Малайзія, Мексіка, Новая Зеландыя і Сінгапур, узаемны аб'ём гандлю якіх склаў 40 % сусветнага.

З 2014 г. пачаўся працэс збліжэння пазіцый і нармалізацыі адносін паміж ЗША і Кубай. Летам 2015 г. між імі былі адноўлены дыпламатычныя адносіны. У 2015 г. завяршыўся працяглы працэс перамоў з Іранам ЗША, Францыі, Вялікабрытаніі, Германіі, Кітая і Расіі. У абмен на адмену санкцый Іран пагадзіўся абмежаваць сваю ядзерную праграму і пазбавіцца ад 95 % назапашанага ўзбагачанага ўрану.

Асобныя поспехі амерыканскай дыпламатыі не вырашалі стратэгічнай задачы стабілізацыі міжнароднага становішча ў рамках міжнароднага права і Статута ААН. Рэсурсы для ажыццяўлення глабальнага дамінавання адсутнічалі. Выпрацоўка прагрэсіўных рашэнняў наспелых задач як знешняй, так і ўнутранай палітыкі была ўскладнена дамінаваннем нешматлікай багатай эліты, якая клапацілася аб сваіх інтарэсах.

У. С. Кошалеў, І. В. Варывончык